

Posudek na diplomovou práci Bc. Andrey Gabauerové
Smysl života seniorů trvale upoutaných na lůžko
Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy – Katedra teologické etiky
2017
vedoucí práce: PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.

Předkládaná diplomová práce má spolu s poměrně bohatým seznamem česky psané literatury 130 stran. Dalšíh 97 stran tvoří Přílohy s přepisem rozhovorů, významovými kategoriemi, úplným zněním otázek, formulářem informovaného souhlasu a oslovujícím e-mailem.

Práce je rámována Úvodem a Závěrem a obsahově členěna do čtyř kapitol (Smysl života, Stárnutí a stáří, Prostředí pro závěr života: domov versus instituce, Výzkumná část). Součástí kapitoly o smyslu života je podkapitola Kvalita života a součástí Výzkumné části je též kapitola Diskuse. Výzkumná část sestává z kvalitativního zpracování šesti rozhovorů se seniory trvale upoutanými na lůžko, z nichž tři žijí v instituci a tři v domácím prostředí.

Autorka tvořila práci několik let a její zodpovědnost neochabovala. Silné a slabé stránky práce jsou poměrně v rovnováze obsahově i formálně. Po jazykové stránce působí práce na první pohled čistě (při bližším zkoumání se objeví např. četné chybějící čárky). Ocenit lze solidní citační praxi.

1. SILNÉ STRÁNKY PRÁCE: VLASTNÍ POSTOJE A PŘÍBĚHY DRUHÝCH

Autorka využila vlastní zkušenosti z bývalého zaměstnání v domově pro seniory, kdy si při kontaktu s lidmi trvale upoutanými na lůžko kladla otázky po smyslu jejich života. Reflexe této zkušenosti vyjádřená v předporozumění vytváří solidní základ pro teoretické kapitoly i pro kvalitativní zkoumání a propojení obou zdrojů poznatků v Diskusi.

Ocenit lze, že se autorka vymezuje proti medicínskému pojetí stáří jako úbytku a proti vnímání „starých lidí“ jako homogenní skupiny (s. 30 a 31).

Silnou stránkou je též volba primárních pramenů (zvláště z oblasti logoterapeutické), vymezení praktického cíle výzkumné části (s. 72) a převyprávění významových kategorií do podoby příběhů s využitím v individualizovaném tabulkovém přehledu odpovědí na výzkumné otázky (s. 84-102). K silným stránkám práce patří též kategorie, které se vyjevovaly v Diskusi (s. 109-111): „Trvalé upoutání na lůžko nemusí být důvodem pobytu v instituci“ – „Být doma, a nebyť na obtíž“ – „I na konci života je přítomnost a budoucnost“.

2. SLABÉ STRÁNKY PRÁCE: ZACHÁZENÍ SE ZDROJI A VÝSTUPY

Teoretická část působí, jako by autorka nejraději jen řadila tvrzení jiných autorů a sama už k nim nechtěla nic dodávat. Uchyluje se k heslovitosti, odrážkám, zkratkám. Na hraně únosnosti je text v tomto ohledu např. v kapitole Ergoterapeut (s. 57-58), kde nenajdeme snad jedině vlastní autorčino slovo, takže chybí i začlenění do kontextu.

V praktické části je obdobou tohoto přístupu popisnost. Autorka sice vytvořila na základě významových kategorií příběhy jednotlivých respondentů a kvalitativní tabulkový přehled odpovědí na výzkumné otázky, leč tento inspirativní základ dále nevyužila. Naopak, ve

stěženi části díla, kde hledá významové vzorce životního smyslu, se uchyluje k obecným nic neříkajícím kategoriím typu „zájmová činnost“ (s. 103 a 104).

Zkratkovitost se někdy týká též autorčina myšlení, když např. vymezí instituci jako „pobytovou službu“ (s. 51) nebo když si nepovšimne, že volba kategorií v tabulce na s. 53 (postižení tělesné, zdravotní, sluchové atp.) nedává smysl. Nedostatečný nadhled nad textem se projevuje též v nevyužitých zdrojích pro kritickou reflexi. Na s. 12 např. autorka uvede, že někteří lidé „žijí svůj život bez hlubšího smyslu, přesto však může být jejich život relativně šťastný“, přičemž není jasná ani kýžená „hloubka“ smyslu, ani pojetí „šťastí“. Spokojenosti a štěstí se věnuje na s. 23, k předchozím tvrzením však text nijak nevztáhne. Nepropojí ani podmínky spokojenosti s výsledky svého zkoumání, kde „soběstačnost“ považuje za vzorec smyslu (s. 103), nikoli za podmínku spokojenosti (s. 23).

Rozpaky vzbuzuje část práce, kde autorka shrnuje vyprávění respondentů svými slovy. Např. u respondentky, která měla deset sourozenců a považuje mládí za nejhezčí období v životě, používá autorka věty: „Vztah s otcem hodnotí negativně. Otec byl přísný. Pokud viděl, jak se učí, tak ji fyzicky napadal.“ (s. 107) V rozhovoru mají tyto věty podobu: „Otec, když mě třeba viděl, jak se učím, tak mě seřezal. Byl dost přísný. Až když byl starý, tak se přede mnou rozbřečel a omlouval se za své chyby.“ (Přílohy, s. 48.) – Není přitom jasné, k čemu tato svá shrnutí autorka potřebuje, když už práce obsahuje příběhy respondentů sestavené z jejich vlastních slov.

3. ZÁVĚR

Na práci lze ocenit autorčiny postoje, otevřenost k sobě i k tématu, volbu tématu, respekt k osobním výpovědím respondentů a dovednost využít významové vzorce k odpovědím na výzkumné otázky.

Práci snižuje na některých místech nedostatečný nadhled, zkratkovitost, myšlenková a tematická nedotaženost.

Předkládaná práce dosahuje solidním způsobem úrovně požadované na magisterském stupni studia. Volbou i zpracováním tématu vybízí k dalšímu bádání v dané oblasti.

Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení C - B podle výsledku obhajoby.

4. OTÁZKY K OBHAJOBĚ

Z logoterapeutického hlediska, jak uvádíte na stranách 11 a 13, je smyslem života to, o co člověk usiluje, odpověď na to, co má teď vykonat.

Prosím, nahlédněte tímto pohledem příběhy šesti respondentů a shrňte, o co který z nich usiluje a co má vykonat.

PhDr. Bohumila Baštecká, Ph.D.

Praha, 8. září 2017